

ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ

Сьогодні проблема злочинів неповнолітніх є і залишається однією з гострих проблем українського суспільства. Над пошуком шляхів її вирішення працюють багато фахівців різних наукових галузей: кримінології, юриспруденції, психології, педагогіки, соціальної педагогіки, соціології, правознавства тощо.

Злочинність неповнолітніх є самостійною кримінологічною проблемою, оскільки відрізняється від злочинності дорослих, що зумовлюється віком злочинців, який знаменує соціально-психологічні особливості цієї категорії і їх статус у суспільстві.

За статистикою у I півріччі 2011 р. на обліку в підрозділах кримінальної міліції у справах дітей органів внутрішніх справ України перебувало 12837 учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів. З числа неповнолітніх цієї категорії 1,6 % – у віці 6–10 років, 18,4 % – у віці 11–13 років (причому кількість неповнолітніх цієї категорії у порівнянні з аналогічним періодом 2010 р. зросла на 4,1 %), 80 % – у віці 14–18 років. Із загальної кількості дітей, які перебували на обліку, – 652 з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

У стані алкогольного сп'яніння учні загальноосвітніх навчальних закладів вчинили 147 злочинів, учні професійно-технічних навчальних закладів – 114, що загалом на 10,5 % менше ніж у січні–червні 2010 р.

Дівчат на обліку – 1887 осіб, що становить 14,7 % від загальної кількості поставлених на облік.

За звітний період неповнолітні скоїли 4551 злочини, що на 3 % більше ніж у січні–червні 2010 р.

Законом України від 24 січня 1995 р. “Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх” (ст. 6) передбачено створення при судах інституту судових вихователів для здійснення контролю за виконанням рішень щодо неповнолітніх, який діє згідно з Положенням, яке затверджує Верховний Суд України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти України. Але такий інститут поки що практично не існує.

Значно впливають на мотивацію вчинків неповнолітніх їх вікові особливості. Такими особливостями є: недостатній життєвий досвід; схильність до наслідування; вплив на них оточуючих, особливо дорослих осіб; бажання показати себе самостійним і намагання звільнитися від контролю та опіки з боку батьків, вихователів; специфічне трактування таких понять, як сміливість, чесність, дружба; неправильна оцінка конкретних життєвих ситуацій; недостатній розвиток, а інколи і повна відсутність критичного ставлення до своїх вчинків, вчинків інших.

Великою мірою сприяють вчиненню злочинів неповнолітніми такі обставини, як вживання спиртних напоїв та наркотичних засобів, проблеми в сім'ях, безробіття батьків і відсутність у них коштів на утримання дітей.

Недосконалість державної системи соціального забезпечення, невиконання конституційно закріплених соціальних гарантій призводить до зубожіння частини громадян, у яких виховуються діти, що також істотно впливає на стан злочинності серед неповнолітніх.

Негативні стосунки між батьками також несприятливо впливають на виховання та поведінку дітей. Судова практика свідчить, що у сім'ї, в якій неповнолітній був свідком пияцтва, злослів'я, бійок між батьками, він засвоює такі ж принципи поведінки і надалі сам починає так ставитися до інших.

Не сприяє боротьбі зі злочинністю неповнолітніх і побутуюча думка про те, що відповідальність настає лише після досягнення віку 16 років, а за деякі злочини – 14 років. Інколи дорослі ще й заохочують неповнолітніх, повідомляючи їм, що за вчинення злочину їм не буде ніякого покарання, оскільки вони не досягли віку, з якого до них можна застосувати кримінальне покарання. Проте це не так, оскільки за чинним законодавством слідчий, встановивши в кримінальній справі, що суспільно небезпечне діяння вчинене особою у віці від одинадцяти років і до виповнення віку, з якого можлива кримінальна відповідальність, виносить мотивовану постанову про закриття справи та застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру. Після чого суд розглядає справу і з врахуванням обставин здійсненого діяння, характеристик неповнолітнього та його батьків і вирішує, який примусовий захід виховного характеру можливо застосувати.

Відповідно до вимог ст. 9 Закону від 24 січня 1995 р. у державній системі охорони здоров'я повинні бути створені центри медико-соціальної реабілітації для неповнолітніх, які вживають алкоголь,

наркотики, а також для неповнолітніх, які за станом здоров'я не можуть бути скеровані до шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації. Але такі центри створено лише в Автономній Республіці Крим та кількох областях і тільки для неповнолітніх, які вживають алкоголь та наркотики.

Отже, ситуація зі злочинністю у дитячому середовищі вимагає удосконалення профілактичної роботи, пошуку ефективних форм взаємодії всіх зацікавлених організацій, діяльність яких спрямована на запобігання втягненню підлітків у протиправну діяльність.

О. Романик

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. І.Я. Терлюк

ВЕЛИКЕ КНЯЗІВСТВО ЛИТОВСЬКЕ ЯК ЛИТОВСЬКО-РУСЬКА ДЕРЖАВА

Феодална роздробленість і монголо-татарська навала призвели до політичного занепаду земель Південно-Західної Русі (України). Вони стали об'єктом зазіхань з боку кількох сусідніх держав з різним рівнем розвитку й типом державного ладу. Основна частина політично роз'єднаних українських земель на середину XIV ст. опинились під владою Польського королівства (Галичина, частина Західної Волині, Західне Поділля (від 1430 р.) та, особливо, Великого князівства Литовського (Середнє Подніпров'я, Поділля, Волинь).

Державно-правовий розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського (ВКЛ) із середини XIV і до середини XVI століття тривалий час зумовлювався характером входження земель Центральної й Північної України до складу Литви. Ситуація, коли у відносинах сторін майже не було ознак протистояння, позначилася на механізмі утворення держави. Він відзначався поєднанням елементів завоювання руських територій з подальшим юридичним закріпленням відносин. Фактично від часу входження українських земель до складу ВКЛ, останнє тривалий час розвивалось на основі традицій руської державності.

У другій половині XIV ст. відбувався процес “ослов'янення” литовських правителів. Про це свідчать такі факти:

- визнання руської мови офіційною державною мовою;